

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Septimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

322 De CALCEIS HEBRÆOR.

bant calceamenta deponebant, uti nec illud in Judæorum moribus fuit, ut calcearetur qui sponsus futurus erat, quod unde Cyprianus hauserit ego profecto nescio. Longè vero ineptiora sunt quæ Dempsterus notavit. Leviro quidem calceus extrahebatur, quando recusabat viduam ducere defuncti fratris, sed non illi qui nuptias recusabant nudis pedibus incedere cogebantur. Quin levir ipse non semper nudis pedibus incedebat. Nam & calceus dextri pedis tantum extrahebatur, & calceatus incedere postmodum potuit, quia id fiebat non nisi judicii tempore. Neque id factum est ut carentia prolis plecteretur, sed ut signum esset, eum privari omni jure quod ex lege Dei in viduam habebat. Ut hoc omnino Judæorum ingratissimis dixerit Dempsterus.

CAPUT SEPTIMUM.

Apud Hebraeos non nisi aliqua formula sive cerimonia adhibita fiebant contractus. Antiquissimus

*mus ritus Ruth. 4. 7. Calceum
 exuere Rabbini tradunt fuisse
 formulam traditionis, sive ac-
 quirendi dominii. Josephus ad
 legem de leviratu refert. Non
 unum Josephi erratum detegitur.
 Mendum è Josephi codicibus su-
 blatum. Etiam alii cum lege de
 calceo leviro extrahendo confun-
 dunt. Quorum sententia ex Abar-
 banele refutatur. Nihil in hoc ritu
 esse quod cum lege in Deutero-
 nomio conveniat variis ratio-
 nibus ostenditur. Hugonis Grotii
 argumentis fit satis. Calcei
 extractio cerimonia fuit in fir-
 mandis contractibus qua juris
 cessio significabatur. Objectio non
 contemenda, qua ratione
 Rutha ducenda esset si non ex
 jure de leviratu hæc agerentur,
 solvitur. Ex redemptionis jure
 id fieri prolixè demonstratur.
 Dissensus interpretum quisnam
 calceum extraxerit, an vindex.*

an Boozus. Qui jure suo cedebat calceum exuisse, adeo que vindicem, multis adstruitur.

I.

A Pud Hebræos, cum alicujus rei dominium acquireretur, sive transferretur in aliū, olim variæ ceremoniæ, sive formulæ fuerunt adhibitæ. Ex nudo verborum contractu nihil omnino transigebatur, solemne quiddam accedere necesse fuit, quod rem faceret ratam. Omnium enim contractuum, sive emptionum & venditionum, & cessionum de jure sive dominio alicujus rei, vim atque obligationem à formulis solemnibus pendere volebant, ut his prætermisissis cuncta irrita & plane nihili essent. Præclare hoc docuit ex Talmudicorum scitis Johannes Seldenus, & varias observavit istiusmodi formulas, quæ in usu quondam fuerunt.

Seld. de
I. N. & G.
l. 6. c. 5.

II. Ab antiquissimis temporibus in redemptione & permutatione, cum quis cederet suo jure quod in rem aliquam habebat, hæc ceremonia.

rimonia solemnitas fuit, ut exueret calceum, & proximo suo daret. Meminit hujus ritus vetustissimi historia Ruthæ. *Obtinuit olim in Israel in redemptione & in permutatione, ut firmaretur negotium extraheret homo calceum suum, & daret proximo suo, eratque hoc testimonium in Israel: dixit igitur redemptor ad Boaz, posside tu pro me, & extraxit calceum. Et dixit Boaz ad seniores, & ad cunctum populum, testes vos estis hodie quod possederim omnia que fuerunt Elimelech &c. Scilicet in redemptione & permutatione, ad firmandos contractus in usu fuit extractio calcei, ut hoc solemnitate rei transactæ testimonium extaret, & cuncta rata haberentur, uti apud nos clavium traditio, pedis positio, & alia istiusmodi.*

Ruth. 4. 7.

III. Agnoscunt hunc ritum Judæorum magistri, & veterem quandam ac solemnem traditionis seu acquirendi domini formulam fuisse volunt. Ita Abarbanel, qui prolixus est ut ostendat ad venditionem & jus redimendi vel retrahendi patrimonium venditum hanc ex-

Abarb. in Deut. 25.

Midrasch.
fol. 42.
col. 2.

R. Sal.
Iarchi
ad h. l.

Druf.
Quæst.
Hebr. l. I.
cap. 46. in
Comm. in
Ruth.
Buxt.
Lex. Talm.
p. 1443.

tractionem calcei pertinuisse. Paria legere est in Midrasch Ruth, ubi hæc de solemnibus, quæ inleverat, traditionis seu acquirendi domini formula exponuntur. Quæ confirmat R. Salomon Iarchi, qui pro hoc ritu, jam abolito, in more esse dicit, ut contrahant per pannum, qui vulgo סודר, sive sudarium dicitur, unde emptio sudar, quam linteatam non male voces, in jure Hebræorum. Ita enim notavit de calceo: וְהוּ קָנִין כְּמוֹ שֶׁאֵנוּ קוֹנִין בְּסוּדָר לְעַלְמָא דְּמִקְוָא נְעִילִין *inde acquisitio, quemadmodum & nos acquirimus seu emimus sudario, sive linteo, loco calcei.* Putat videlicet emptionem sive acquisitionem, quæ olim calceo fiebat, nunc בְּסוּדָר sive sudario fieri. Quæ sit קָנִין סוּדָר possessio sudar, id est, quæ per pannum vel linteum tactum ac comprehensum emptori acquiritur, jam dudum ex Elia Levita docuit Drusius, & in magno opere Johannes Buxtorfius, qui istius ritus, quo ætas posterior in contractibus est usa, in suo Thesbi meminit. *Hodie apud nos moris est, inquit, cum emimus, vel contractum inimus cum aliquo, adhibere*

bere solemus pannum quem sudar vocant. Eum apprehendunt duo testes, in quorum presentia exponuntur verba contractus. Quibus expositis, uterque vestis explicat oram vestis suæ quam deindeprehendunt partes contrahentes, eo ipso testantes se ratum habituros, quidquid contractum fuit: Hoc vocatur hodie apud Judæos $\tau\pi\omicron\ \rho\iota\pi\omicron$ Emptio, acquisitio, possessio per sudar.

IV. Sed in alia omnia Flavius Josephus abit, qui hanc historiam ex ea lege exponit, de qua superiori capite disputavimus, & extractionem calcei ad eum ritum refert, quo à vidua leviro calceus detrahendus erat. Verba præstantissimi scriptoris sunt. Κακείνῳ (Boaz scil.) ἤδη μεσῶσης τῆς ἡμέρας κρατῶν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε μερσίαν συνῆλθον, καὶ μεταπεμφάμενῳ Ρούθην, ἐκάλεσεν αὐτὴν καὶ τὴν συγγενὴν καὶ παραγομενὴν φησὶν, Ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτῆς κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντες ὅτι συγγενῶν τῶν νόμων καὶ τὴν δὲ χειραγωγίαν; ἔκρινεν, φησὶν ὁ Βόος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνησθῆναι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιῆν κατ' αὐτῆς μετῴκον. ἰδὲ γὰρ δεῦρ' ἤκει γύ-
γαιον.

Joseph.
Ant. Iud.
l. 5. c. 11.

ναιον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν
 γαμῆν σε δεῖ καὶ τῆς νόμου. ὁ δὲ Βόος
 καὶ τῆ κλήρα καὶ τῆς γυναικὸς παροφθα
 ρεῖ, συμενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῶ τῶν τετε
 λευτηγῶτων. εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγει
 αὐτῶ καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμεθα οὖν
 ὁ Βόος τῆ γερουσίαν ἐκέλευσε τῆ γυ
 ναικὶ ὑπολύσαι αὐτὸν ὡσεὶ λήσαν καὶ
 τὸ νόμον. καὶ τύπτειν εἰς ὠθῶσπον, καὶ
 γενόμεθα τῆτ, Βόος τῆ γαμῆ τὴν Ρούθη.
 Ille vero circa meridiem reversus in
 oppidum, senatum coire fecit: ac mox
 Rutham & propinquum illum accivit.
 Qui postquam venit, Abimelechi, in
 quit Boosus, & filiorum ejus sortem
 possides. Fassus est alter possidere se,
 idque secundum legem de jure propin
 quitatis. Tum Boozus, haudquaquam
 ex parte tantum legum meminisse oportet
 sed omnia juxta præscriptum ear
 rum facere. Ecce adest mulier, quam,
 si vis possessionem agrorum retinere,
 lex te ducere jubet. At ille Boozo &
 sortem & mulierem cessit, quandoqui
 dem & ipse defunctorum esset cogna
 tus. Sibi enim jam uxorem esse di
 cens, & liberos. Tunc Boozus con
 testatus senatum, jussit mulierem ad
 illum accedere, & juxta legem illi
 cal-

calceum detrahere, & in faciem incu-
tere. Quo facto Boozus duxit Ru-
tham.

V. Verum non unum erratum Jo-
sephi hic licet animadvertere. Fal-
litur enim cum refert Boozum ad
τὸν δῆνα, qui ipsi propinquior erat,
dixisse: *Elimelech & filiorum sortes*
possides tu, *τὸν δῆνα* vero hoc factum
esse, sed *indultu legum de propinquitate*,
Boosum autem etiam urfisse al-
teram legis partem, qua caveba-
tur, si possessionem agrorum vel-
let retinere, Rutham esse ducen-
dam, sed *τὸν δῆνα* una cum agro
mulierem cessisse. Id enim minime
convenit cum ea narratione, quæ
in Ruthæ historia legitur. Errat
quoque cum addit mulierem sol-
visse calceum *τῷ δῆνα*. Id enim
omnino aliter se habet. Etenim
δῆνα calceum suum ipse extra-
xit. Neque verisimile est ipsam
Rutham adfuisse. Sane nulla Ru-
thæ fit mentio. Quin Naomi di-
serte præcipit ut quiesceret, ac
totum negotium committeret Boo-
zo. Ut colligere multo procli-
vius sit, Rutham fuisse absentem,
ac calceum *τῷ δῆνα* nequaquam
exuisse.

exuisse. Gravius vero peccavit, cum mulierem refert iustam esse *τύπλειν εἰς ᾤσῳπον*, hoc est, *inerte in faciem*, ut habet versio recentior. Sed tam immanem errorem à Josepho legum patriarum non ignaro, commissum esse vix credo, cum eam legem alibi recte exhibeat: *ὑπελύσασα δὲ αὐτὸν ἢ γυνὴ τῶν ἀδελφῶν τὰ σάνδαλα, & πύσσει εἰς τὸ ᾤσῳπον*. Quare mihi visi sunt homines eruditissimi optime animadvertisse, corruptos esse hoc loco Josephi codices, & vel *πύσσειν* legendum, vel *πύσειν*, quorum prius Johanni Drusio, posterius Hugoni Grotio, & Johanni Seldeno placuit. Id quod Ruffinus, Josephi interpres vetustior, confirmat, qui vertit, *ut in faciem ejus exprueret*: qua ratione ostendit se vel *πύσσειν*, vel *πύσειν*, recte legisse. Hinc cum tam diversis circumstantiis historiam sacram expresse- rit Josephus, non mirum si erraverit circa illum ritum qui in ea legitur de calceo detracto, atque eundem voluerit esse cum ea cerimonia, quam in lege de leviratu præcepit Deus, cum plane fuerit diver-

Joseph:
Ant. Iud.
l. 4. c. 8.

Drus.
Quæst.
Hebr. l. 1.
Quæst. 46.
Grot. ad
Ruth. 4. 5.
Seld. de
Suc. in
bona de
funct. c. 15.

diversus. Cum enim hanc historiam referret, ac si hoc actum esset ex lege de leviratu, non potuit non meminisse illius ritus, qui in Deuteronomio imperatur. Sane si hoc contigisset ea ratione, qua à Josepho est proditum, jam etiam necesse esset ut idem fuerit ritus. Sed cum hoc non factum sit ex ea lege, utique diversus hic fuit ritus, quam qui in Deuteronomio legitur.

VI. Multi tamen, pariter ac Josephus, cum ea legē, quam de calceo leviro extrahendo, qui fratris viduam ducere recusabat, sanxit Deus, hunc ritum confuderunt, & inter eos homines eruditissimi qui ad novissimam Belgarum versionem notas adjecerunt, itemque vir illustris Hugo Grotius. Sed horum omnium sententiam optime refutavit Isaacus Abarbanel, cujus verba, quia magna argumenta continent, quæ demonstrant hæc neutiquam pendere ex lege de leviratu, atque aliam esse extractionem calcei, quam quæ à Deo imperatur, hic placet inferere, & quia prolixiora sunt, tantum Latinè

Belgæ ad
Ruth. 4.8.
Grotius
ibid.

Abarb. in
Deut. 25.

tinè. Exstimarunt quidam, inquit, historiam (nuptiarum) Boazi & Ruthæ quoque fuisse ex vi Juris leviratus, & detractionem calcei, quæ illic legitur, fuisse illam ipsam ^{וְהָיָה} Exutionem calcei, de qua Lex in hac lege præcipit: adeoque hinc etiam docuerunt, filium primogenitum, quem pareret fratria, non vocatum fuisse nomine defuncti, sicut nimirum filium, quem Rutha peperit Boozo, non vocatus fuit Macklon, sed Oded. Sed hæc revera sententia perniciosa est & erronea. Nam Macklon non fuit frater Boazi, ut obligatus fuisset ducere fratris sui defuncti uxorem. Et quamvis ad Seniores, qui in porta erant,

Ruth. 4.3. dixerit: Partem agri, quæ erat fratri nostro Elimelecho, vendidit Naomi, quæ reversa est è regione Moab; non alia de causa vocat eum fratrem, nisi quia fuit de familia ipsius, non vero quod frater ejus germanus & verus fuerit. Nam

Ruth. 2.1. scriptura dicit diserte: Et Naomi habebat ^{וְיָמִין} cognatum ex marito, virum fortem & strenuum, de familia Elimelechi, & nomen ejus erat Boaz. Quin & ipsamet dicit: Propinquus noster est vir ille, de cog-

¶s. 20.

cognatis nostris est, non vero dicit, quod frater Elimelechi, multo minus Machlonis, fuerit. Et licet fuisset frater Elimelechi, sicut dicit supra; tamen non obligatus fuisset ducere Rutham, uxorem Machlonis, filii Elimelechi. Quin & detractio illa calcei, non est detractio illa, cujus lex in hoc loco Deuteronomii meminit. Nam Ruth non venit ad Seniores in portam, ad exuendum calceum de pede vindicis, aut leviri: Hoc autem ipsa facere omnino incubuisset, & dicere; Non vult leviratus jure ducere me, & inspuere in faciem ipsius, ac dicere, sic fiet viro, &c. eorum vero nihil commemoratur in historia Boazi. Insuper, vera extat traditio, si duo fratres fuerint defuncto, & primogenitus illorum noluerit uxorem viduam ducere, minor natu non potuerit id facere. Itaque si vindex ille, cujus meminit Boaz, fuit vindex propinquior, de jure non potuit Boaz leviri jus præstare, quia non ita propinquus fuit. Hæc omnia docent, nullum hic fuisse leviratus jus vel officium.

VII. Quæ hic disputat Isaak Abarbanel sane sunt præclara ad destruendam eorum opinionem, qui

qui hæc ! agi putant ex lege quæ
 in Deuteronomio legitur. Machlo-
 nem non fuisse fratrem Boazi op-
 time observavit. Nam Boazum
 non fuisse fratrem defuncti Mach-
 lonis res ipsa docet, & τοῦ δὴτος
 non fuisse Machlonis fratrem mi-
 nime opus est ut probemus.
 Quare neuter ex lege de jure levi-
 ratus Rutham ducere tenebatur.
 Qua ratione ergo quis putabit,
 hæc ex lege agi, quæ in Deute-
 ronomio legitur, cum neque οὐδὲτος
 neque Boazus fuerint defuncti fra-
 tres? Non mihi latet virum illu-
 strem Hugonem Grotium notasse,
*autore consuetudine hanc legem à fra-
 tribus productam esse ad propinquos
 alios, idque se ad eum locum dicere.*
 Sed ad locū in Deuteronomio nihil
 aliud habet vir illustris, *quam mo-
 rem idem produxisse ad alios propin-
 quos, ubi fratres non extabant, &
 citat in testimonium hunc ipsum
 Ruthæ locum, addens: Hoc ἄλλο
 dici οὐκ ἔστιν ἐπιταγή, non ὁ δὲ ἐπιταγή βεβηλωμένη.*
 Atque hoc ipsum est quod proban-
 dum erat viro illustri an ea consue-
 tudo etiam ad propinquos abierit.
 Sane legem hanc de ducenda uxo-
 re,

Grot. ad
 Ruth, 4. 5.

re, ac sobole defuncto fratri excitanda, etiam ad cæteros agnatos aut gentiles productam fuisse, quo argumento adstruet, cum ubi lex ea à Mose sancitur fratres tantum nominentur & intelligantur? Cum etiam frater tum istic, tum alibi, proprio vocabulo vocetur **יָרֵם**, & **גַּאֵל** notet redemptorem, unde constabit de agnato dici **גַּאֵל** de fratre **יָרֵם**? Conjecturam enim viri illustris nullo testimonio vidi probatam.

VII. Sed & illud verissime Abarbanel animadvertit detractionem hanc calcei non esse detractionem illam cujus lex in Deuteronomio meminit, cum Rutha ipsa non venerit in portam, aut exuerit calceum, aut inspuerit in faciem. Rogat quidem vir illustris Hugo Grotius: *Excalceatio nonne hic plane ut in Deuteronomio?* Sed miror unde viro illustri hoc venerit in mentem, cum omnia sint diversissima. In Deuteronomio vidua defuncti jubetur leviro, qui nuptias recusabat, calceum exuere. Hic ipse *o dēiva* calceum exuit: Quin Rutham non exuisse calceum *τῆ dēiva* vel ex eo manifestum est, quod

quod in eo iudicio, ut supra monuimus, non adfuisse videatur. Ut plane alius sit ritus quam qui in Deuteronomio legitur. Nam qui recusabat demortui fratris uxorem ducere, id non testabatur exuendo calceo, sed ipsa mulier hac ignominia levirum afficiebat, ut ipsi detraheret calceamentum. In Deuteronomio inspuerē in faciem lex viduam iubet. At hic nulla ignominia affectus legitur *o deivæ*, quæ tamen Deus præceperat levirum affici, cui calceus extrahebatur, si recusaret defuncto fratri suscitare nomen. Quare cum hoc necesse fuerit, si ex lege in Deuteronomio lata hæc agerentur, & omnino non factum sit, longe alium ritum debemus agnoscere. Fingere enim, quod nonnullis placet, constitutum fuisse ut mitius in hoc negotio cum agnato ageretur, quam cum fratre, quia jure naturæ & vinculo ac necessitudine sanguinis frater magis fratri obligatus est ad præstanda officia, quam agnatus agnato, plane frivolum est, & nullo idoneo authore nititur.

IX. His addimus, nihil in tota histo-

historia narrari de leviratu. Non enim de fratre, qui ducit vel respuit defuncti fratris uxorem, agitur, sed de propinquo, cui jus aut officium erat redimendi hæreditatem. Manifeste id innuit narrationis series, quæ non agit de renuntiatione personæ, sed de acquisitione rei. Calcei quæ memoratur solutio, alia longe ratione refertur, quam ut pertineat ad illam legem. Nihil aliud enim innuitur, quam ritum fuisse solemnem, qui ab antiquis temporibus inoleverat, quo utebantur veluti formula cessionis de jure, & traditionis aut acquirendi dominii. Quid aliud hæc verba indicant? *Obtinuit olim in Israel, in redemptione & in permutatione, ut firmaretur negotium: extrahabat homo calceum suum, & dabat proximo suo, eratque hoc testimonium in Israel.* Post quæ statim sequitur: *dixit igitur redemptor ad Boaz, posside tu, & extraxit calceum.* Etenim hæc verba satis ostendunt non ad cerimoniam in Deuteronomio imperatam hanc calcei extractionem referendam esse, sed ad veterem quandam & solemnem traditionis

P

ditionis

ditionis seu acquirendi domini
 formulam. Clarissime enim docent
 in jure כֶּלֶא de redemptione in usum
 fuisse ritum calcei exuendi, sicut
 in omni rerum permutatione, quod
 quod sui juris & domini fuerat
 in alium tranferebat, calceum
 exuit. Unde quoque multi viri eru-
 ditissimi animadverterunt, de eo
 ritu, qui in Deuteronomio legitur,
 hic Ruthæ historiam nihil memi-
 nisse, & detractionem calcei specta-
 se ad solemnia contractus, & fuisse
 symbolicam, qua alteri dominium
 cedebatur, & jus dabatur ad eun-
 dæ possessionis: quasi quis dicat,
 trado tibi calceum, quo hætenus
 jus habui calcandi agrum & pos-
 sessionem, quod nunc tibi cedo,
 ut tu eundem possis calcare. Præ-
 ter Alphonsum Toftatum Episco-
 pum Abulensem, Nicolaum Ser-
 rarium, Jacobum Bonfrerium,
 Tirinum, Johannem Piscatorem
 & complures alios, qui commen-
 tariis vel Pentateuchum vel Ru-
 thæ libellum illustrarunt, sunt in ea
 sententia viri longe doctissimi Dru-
 sius & Seldenus. Innuat id ipsum
 Johannes Buxtorfius, qui cum de
 emp

Toft. in
 Deut. 25.
 Serar.
 Bonfr.
 Tirin.
 Piscat. in
 Ruth.
 Druf. in
 Ruth. &
 Quæst.
 Hebr. l. I
 Qu. 46.
 Seld. de
 Succes.
 cap. 15.
 de iure N.
 & G. l. 6.
 cap 5.
 Fuxt. Lex.
 Talinu.

emptione per sudarium monuisset
 subjungit. *Olim fiebat id calcei ex-
 tracti & traditi cerimonia, ut testa-
 tur historia Ruth.* Neque aliud in
 animo habuit Chaldaeus interpres,
 qui pro calceo *chirothecam* substi-
 tuit. מלע גבר נרחק יד ימניה וששט ביה
 exuebat homo *chirothecam*
*manus suae dextrae, & emptionis cau-
 sa proximo porrigebat.* Et paulo
 post: אושט יד לקנינה וקני לך ומלע
 Extende
*manum tuam emptionis causa, & eme
 tibi.* Et exiit Boaz *chirothecam*
dexteræ suæ, & emit sibi. Sane cum
 Paraphrastes hic habeat *chirothecam*,
 manifestum est eum in animo ha-
 buisse, non hic agi de ea cerimo-
 nia quæ in Deuteronomio legi-
 tur, sed de alia, quæ in emptione
 & permutatione locum habebat,
 pro qua, cum suo tempore jam in-
 oleuisset, aliam substituit, quæ in
 usu fuisse videtur.

X. His vero opponi potest,
 quod sane non contemnendum est,
 si hæc non agerentur ex lege de
 leviratu, neutiquam intelligi posse
 qua ratione Rutha fuerit ducenda.
 Etenim in redemptione non neces-

se erat, ut *למנו*, qui agrum sive possessionem redimebat, viduam duceret, si quæ esset. At hic Boozus diserte dicit: *Quo die redemeris*

Ruth. 4. 5. *agrum illum è manu Naomi, etiam à Rutha Moabitide uxore ipsius defuncti redemeris, ad suscitandum nomen defuncti super hæreditatem ejus.* Quod non necesse erat ex jure redemptionis, ut quidem ex illo jure, quod leviro præscripsit Deus. Unde rogat vir illustris Hugo Grotius: *At quæ igitur connexio, si agrum habere vis debes & viduam habere?* Sed observandum est jus redemptionis apud veteres Hebræos eo usque extensum fuisse, ut qui succederet in omne jus defuncti, etiam viduam in potestatem acciperet ut fieret uxor, & Boazum ex hoc jure stipulatum esse, ut quo die redemptor acquisivisset agrum è manu Naomi, etiam à Rutha Moabitide uxore defuncti eum acquireret, ut nomen defuncti super hæreditatem suscitaret. Quod, quia non recte animadvertisse videntur homines eruditissimi, hic ostendendum est.

XI. De redemptione possessionum

LIBER SECUNDUS. 341

num lex in Levitico legitur. Ex Lev. 25.
25. &c. ea lege proximus agnatus tenebatur redimere eas possessiones, quas frater, qui ad paupertatem redactus erat, vendidisset. Ex vi legis ad nihil aliud quidem obstrictus erat, quam ut redimeret fratris possessionem. Id vero ex interpretatione eo usque extensum apud Hebræos veteres fuit, ut qui redimeret possessionem defuncti, eo ipso viduam acciperet in potestatem, ut fieret ipsius uxor. Nam, uti ex hoc jure quis in demortui possessionem universam succedebat, ut omnia quæ defuncti fuerant fierent ipsius, ita & viduam accipiebat in potestatem. Id enim cavisse videntur Hebræi veteres, ut cum à propinquo redimeretur alicujus demortui hæreditas, etiam vidua duceretur in uxorem, ne illa neglecta maneret & desolata. Uxorem demortui ex redemptionis jure illius fieri qui illud admittebat & accipiebat, indicare videtur ea stipulatio, quam adhibuit Boozus. *Quo die redemeris agrum illum è manu Naomi, etiam à Rutha Moabitide uxore ipsius demortui*

mortui redemeris, ad excitandum nomen ipsius demortui super hæreditatem ejus. Ut hoc dicat Boozus: illo ipso momento, quo ex redemptionis jure agrum à Naomi alienatum vindicaturum constitueris, etiam ex eodem illo jure tibi afferueris omnia illa quæ à Rutha Moabitide proficisci possunt, ut ea in potestatem tuam veniat, eamque ducas in uxorem. In hunc sensum hæc verba jam dudum interpretatus est vir doctissimus Cornelius Bertramus. Ut omnino non fuerit ex ea lege, quæ in Deuteronomio legitur, quod eam stipulationem adhibuerit Boozus, sed ex jure redemptionis, quod ita interpretati sunt veteres Hebræi, ut una cum hæreditate uxor demortui in potestatem veniret redemptoris & ipsius fieret uxor. Hoc ipsum etiam Rutha innuere videtur, quæ ad Boozum dixit: *Expande pallium tuum super famulam tuam, tu enim es redemptor*: Quasi dicat: sub tutelam tuam me ut maritus suscipe, quoniam tu es redemptor, five proximus agnatus. Petit scilicet his verbis honeste, ut se uxorem

Bertram.
Lucubr.
Franktal.
cap. 6.

Ruth. 3. 9. *Expande pallium tuum super famulam tuam, tu enim es redemptor*: Quasi dicat: sub tutelam tuam me ut maritus suscipe, quoniam tu es redemptor, five proximus agnatus. Petit scilicet his verbis honeste, ut se uxorem

LIBER SECUNDUS. 343

rem ducat: Sensus enim est: duc me ancillam tuam in matrimonium, quia tu es, qui jure redemptionis me in potestatem tuam debes accipere. Cautum fuisse, ut in eadem familia, uti possessiones debebant manere, matrimonia contraherentur, notissimum est. Hinc, uti redimendi jus proximo agnato erat, viduam illi ducendam voverunt, ut restitueretur in familia mariti defuncti nomen, quod morte ipsius, cum prolem masculam nullam relinqueret, extinctum erat. Huc optime retulit R. Salomon Iarchi, qui notavit hæc ex lege dici quæ in Levitico legitur: *Et veniat redemptor ejus, qui propinquus ei & redimat.* וחמורו ואני צריכור למכור נהלתינו ועתה עליך לקנות קנה גם אותי עמה שיזכר שם המת עלי נהלתי כשאבא עלי השדה יאמרו זרות אשת מחלוק. *Nam socrui mee & mihi necesse est, ut vendamus hæreditatem nostram. Et nunc cum acquiras, acquire etiam me cum ea, ut in memoria habeatur nomen defuncti propter hæreditatem ejus, ut, cum veniam in agrum, dicant, hæc uxor Machlonis.* Sane si jus redemptionis

Sal. Iarchi
ad Ruth.
3. 9.

non eo usque fuisset extensum, nimis impudens fuisset Ruthæ postulatum, neque Boozus eam laudasset, quod neminem alium fuerit secuta, sed illis, quibus debebatur ex jure redemptionis, se obtulerit, ut nomen defuncti in ipsa familia restitueretur. Hæc confirmat totius historiæ series, quæ ostendit ex jure redemptionis cuncta peragi. Ut frustra sint homines eruditissimi, qui ex lege de leviratu exponant. Quis enim non videt longe verifimilius de eo ritu five cerimonia hic agi, quæ olim adhibebatur in redemptione aut permutatione rerum, qua quis, in signum se cedere suo jure, calceum extrahebat, quam de ea calcei detractio, quæ locum habebat, cum levir viduam fratris sui ducere recusabat.

XII. Sed hic non levis controversia est inter viros doctissimos, an ipse Boozus extraxerit suum calceum & dederit *רַל דֵּיוֹא*, an vero *וֹ דֵּיוֹא* calceum exuerit, & dederit Boozo. Alii enim sacri textus verba, *exiit calceum suum*, referunt ad Boozum, alii ad *רַל דֵּיוֹא*. Chaldæus Paraphrastes

phraſtes de Boozo intellexit. וְרָלַע
 בּוֹעַז יָדוֹ יְמִינָהּ וְקָנָה לָהּ Et
 exiit Boaz chirothecam dextræ suæ,
 & emit sibi. Pariter Aben Ezra
 cenſet Boozum exuisse calceum
 suum, & dedisse propinquo tan-
 quam pro hæreditate. Sed Vul-
 gatus interpres eo sensu accepit,
 ac si propinquus extraxerit cal-
 ceum, & dederit Boozo. Ita
 enim vertit: *dixit ergo propinquo*
Boaz, tolle calceamentum tuum: Quod
statim solvit de pede suo. Quod ip-
simum placuit Græcis interpretibus.
 Etiam, non tantum juris interpre-
 tes, verum ipsi Hebraicæ litera-
 turæ facile principes, hac in re
 sunt dubii. Censuit olim Johan-
 nes Drusus verbum *exiit* referen-
 dum ad Boozum. *Constat enim,*
 inquit, *hunc morem servatum fuisse*
olim etiam in commutationibus, cu-
jus rei testis ille ipse locus. Porro ut
fit commutatio, necesse est, ut qui
aliquid accipit, idem aliquid det. Hoc
veteres declarabant verbo Halaph, quo
usi sunt in hac re. Dabatur autem
calceus dicis causa, sive pro forma,
ut ita loquar. At in commenta-
riis in Ruthæ historiam, quæ po-

Drus.
 Quæst.
 Hebr. l. r.
 Quæst. 46.

stea conscripsit, aliter ipsi visum fuit. *Quanquam incertum, inquit, quo hæc pertineant, tamen quia sequitur, & dixit Boaz, videtur non absurde posse referri ad vindicem, qui calceum suum exuerit ac dederit Boozo. Sed fuit tempus cum existimarem hæc referenda potius ad Boozum.*

Seld. de I.
N. & G.
l. 6. c. 54

Johannes Seldenus, qui hanc controversiam paucis attingit, etiam nihil definit.

XIII. Licet vero non adeo facile sit tantas componere lites, puto tamen detractionem calcei ad vindicem referendam, cum signum fuerit, eum cedere suo jure, quod habebat in possessionem quæ redimenda erat. Calceum fuisse signum domini & juris, quod quis in rem aliquam habebat, atque inde natam eam consuetudinem, ut, ubi juris sive domini cessio significanda esset, calceus extraheretur, superius docuimus. Unde necesse est, eum, qui jure suo cedebat, & dominium in alium transferebat, calceum exuisse, uti illi, qui recusabat nuptias viduæ fratris sui, calceus extrahebatur in signum & testimonium eum privari omni jure,

Cap.
preced.

jure, quod in defuncti fratris viduam ex lege Dei habebat. Quare hoc non ad Boozum sed ad vindicem referendum arbitror, qui, ex consuetudine in redemptionibus & permutationibus usitata, calceum suum exuit, ut constaret se omne suum jus in Boozum transferre. Hoc vero, quod contendimus, eum qui jure suo cedebat calceum exuisse, confirmare videntur hæc verba: *Obtinuit olim in Israel in redemptione & in permutatione ut firmaretur negotium, extrahebat homo calceum suum, & dabat proximo suo, eratque hoc testimonium in Israel.* Optime mihi notasse videntur Belgæ Belgæ ad Ruth, 4. 7. interpretes, per proximum eum intelligendum esse: *Dien hy sijn recht overdroegh, en daar mede van het selve in toekomende tijden versteken was:* hoc est, in quem jus suum transferebat, quo hac ratione sequentibus temporibus erat privatus, & per ea verba, eratque hoc testimonium in Israel, illud denotari: *Dat imant het recht van eenigh landt of erfgoet, als sijn eygen te betreden ende te besitten, aan een anderen overdroegh:* hoc est, aliquem jus alicujus agri aut hereditatis,

tis, tanquam propriam calcandi &
 possidendi in alium transferre. Sane
 innuere videtur consuetudinis ratio,
 ut, qui jure suo cederet, & alicu-
 jus rei dominium in alium trans-
 ferret, calceum exueret, in testi-
 monium atque signum, se impo-
 sterum privatum esse omni potesta-
 te, quam in rem illam habebat.
 Quare necesse est non ipsum Boo-
 zum calceum suum exuisse, sed
 vindicem, qui suum redimendi jus
 Boozo cedebat. Id etiam indica-
 re videntur sacri textus verba: *Et
 dixit redemptor ille ad Boozum: re-
 dime tu meo loco, & extraxit cal-
 ceum.* Videtur enim verisimilius
 hoc ita capiendum esse, ut vindex,
 cum Boozo dixisset, ut suo loco
 redimeret, etiam in signum se cedere
 suo jure, quod ad redimendum
 habebat, calceum extraxerit. Ea
 ratione si hæc facta intelligamus,
 optime respondebunt verba sequen-
 tia. *Et dixit Boozus senioribus, &
 omni populo: vos estis hodie testes, me
 redemisse omnia quæ Elimelechi fu-
 runt, & omnia quæ Machlonis &
 Chilzonis fuerunt, à manu Naomi.*
 Scilicet Boozus, cum extractum cal-

calceum à vindice accepisset, qua
cerimonia in ipsum translatum erat.
jus redimendi, testes vocavit se-
niores populi, & omnes qui ade-
rant præsentes, se redimere quæ
cumque fuerant Elimelechi. Boaz
nomen quod hic occurrit, osten-
dere videtur ad eum non pertinere
verba præcedentia, quæ de cal-
cei extractione loquuntur. Nam
si Boozus calceum suum extraxis-
set, ita concipienda fuisse sacra
verba videntur. *Et extraxit Boaz
calceum suum, & dixit senioribus.*
Nunc cum ea verba, *& extraxit
calceum suum*, cum sermone con-
jungantur, quem ad Boozum vin-
dex habuit, colligere proclivius
est ad vindicem pertinere calcei
extractionem. Ut comma octa-
vum referat, quid Boozo dixerit
vindex, quid item fecerit, comma
vero nonum narret, quid factum
sit à Boozo, qui, cum extractum
calceum accepisset, seniores testes
vocavit se cuncta redimere quæ Eli-
melechi fuerunt. Hunc sensum ex-
presserunt LXX. Interpretes, qui,
evitandæ ambiguitatis causa quæ
in codice Hebræo est, ea supple-
runt.

runt quæ omnem tollunt dubitationem. Καὶ τῆτο τὸ δικαίωμα ἔμεσθον ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν ἀγχισίαν, καὶ ἐπὶ τὸ ἀντάλλαγμα, τῆ σῆσιν πάντα λόγον. Καὶ ὑπελύετο ἀνήρ τὸ ὑπόδημα αὐτῆ, καὶ ἐδίδα τῷ πωλησίον αὐτῆ τῷ ἀγχισεύοντι τὴν ἀγχισίαν αὐτῆ, καὶ τῆτο τὸ μαρτύριον ἐν Ἰσραὴλ. Καὶ εἶπει ὁ ἀγχιστὺς τῷ βοός. Κτήσασθαι σεαυτῷ τὴν ἀγχισίαν μου. Καὶ ὑπελύσατο τὸ ὑπόδημα αὐτῆ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ.

CAPUT OCTAVUM.

De loco Ps. 60. 10. & 108. 10. varia interpretum sententia. Molleri & Junii expositio. Calceo cadere, vel calceum in os projicere quam contumeliosum? Ad id tamen non allusit David. Vatabli, Balduini, & aliorum explicatio. Omnium error. Balduini ex Tremellio expositio. Calceum in aliquem jacere fidei servanda signum apud Arabes. Historia insignis. Chirothecam